

Puha demokrácia

Kíváncsi vagyok. Szeretném tudni, ki volt az a névtelen telefonáló 1980-ban, aki megkérdezte, hol lesz a jövő heti repülőgépem. Szeretném tudni, honnan tudta a BRFK őrnagya, hogy járok a Rajk-butikba. Ennek idestova tizenöt éve. Végül még az is érdekelne, hogy amikor a rendszerváltás küszöbén megjelentem egy akkor induló lap szerkesztőségében, honnan szerezte értesüléseit az a szerkesztő, aki kulturális témák helyett felajánlotta nekem: „Írja meg azt, amit csak maga tud”. Honnan tudta, hogy a Rakpart Klub, a Hálózat, a Duna Kör, a TDDSZ köreiben otthonos vagyok? Ennek csupán hét-nyolc éve. Igen, engem az érdekel, kicsodák voltak az illetők. Nem azt, hogy mit jelentettek rólam, hiszen az nem titok. Mikor még korábban százados elvtárs faggatott a Fiatal Művészek Klubjáról, váltig magyaráztam, jobban szeretem nyomtatásban elmondani, mi újság, ez a foglalkozásom. Lehallgatott telefonbeszélgetéseinkben sem az volt az érdekes, miként vélekedünk a cseh írókról vagy a lengyel sztrájkokról, a KGST-ről vagy a Varsói Szerződésről, hanem az, hogy ki vélekedik és hol. De nem volt következménye. Nem dobtak ki az állásomból (amely akkor már nem volt a sajtóban), a gyűlést a jelzett helyen megtartottuk, nem történt semmi. Csak nem sejtthettük, „mikor lesz elég ok előkotorni azt a kartotékot...” Csak felszámolták a Rajk-butikot, és jött a Demszky-korszak. Csak elkoboztak néhány Beszélőt. Csak tudomásunkra hozták, hogy szemmel tartanak. Csak nem közölték az írásainkat. Csak nem kaptunk útlevelet. Most sem lenne következménye, ha megtudnánk, melyik kollégánk, barátunk, szerelmünk értesítette a szerveket. Legfeljebb nem barátkoznánk többé vele (velük), bár valószínű, hogy ők már régen nem barátkoznak velünk, hiszen már nem vagyunk érdekesek. Ki védi őket? Komoróczy Géza, a Nyilvánosság Klub legutóbbi közgyűlésének levezető elnöke is megemlítette, hogy az általa ismert elmúlt 4500 évben mindig mindenütt volt titkosszolgálat. Ebből az következik, hogy ma is van, holnap is lesz. De válaszoljon már valaki illetékes: ez a titkosszolgálat ugyanaz a titkosszolgálat? Mert ha ma már nem büntetendő cselekmény nem szocialista orgánumban véleményt nyilvánítani, akkor ezek az egykori ügynökök mégiscsak munka nélkül maradtak, nem? Valószínűleg nem munkanélküliek, hiszen akkor is egyszerű kollégaként „másodállásban” írták jelentéseiket. Kilitük felfedése mégis alkotmányellenes volna a jogi szakemberek szerint. Felmerült az az erkölcsi skrupulus is, miért ítélnék el éppen őket, ha egyszer Magyarország miniszterelnöke egykori pufajkás, az Országgyűlés elnöke pedig az előző rendszer belügyminiszter-helyettese? De róluk legalább tudjuk. Ízlés dolga, miként vélekedik valaki az előző rendszer értelmiségieket faggató egykori rendőrtisztjeiről, de tudnunk kell, hogy azok voltak. Hogyan lehetséges az, hogy a jog ma is az előző rendszer üldözöit védi az előző rendszer üldözöttei ellen? **Eörsi István** nem először jegyezte meg, hogy a besúgók emberi jogai mégsem lehetnek fontosabbak a besúgottak emberi jogainál. A demokratikus ellenzék sosem akart bosszúhadjáratot. De az igazság ismeretét igen. És ha egykori besúgóink ezután hátránnyal indulnának az országgyűlési vagy helyi választásokon (ám még ez sem biztos), hát nem sok részvétet éreznék irántuk. Egyébként is, annyi szép mesterség van a politikán kívül. Az egykori megfigyelttek semmiképpen sem gördítenének akadályt szegény, leleplezett ügynökök boldogulása elé.

Kartal Zsuzsa